

อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศกิจ (ในฐานะตำรวจทางยุติธรรม)

เมื่อกล่าวถึง เจ้าหน้าที่เทศกิจแล้วหลายคนคงนึกถึงภาพของเจ้าหน้าที่เทศกิจกำลังวิ่งไล่จับแม่ค้าหาบเร่ แผงลอยที่ตั้งวางขายเกะกะ กีดขวางทางสัญจรไปมา หรือไม่ก็ทำหน้าที่ยืนตรึงกำลังกันในเขตห้ามตั้งวางขายสินค้า แต่ความจริงแล้ว งานที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่เทศกิจเท่านั้น เจ้าหน้าที่เทศกิจยังมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การสาธารณสุข การควบคุมอาคาร การดูแลควบคุมภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือน และที่ดิน การดูแลที่สาธารณะ โดยดูแล และบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

ความหมายของเจ้าหน้าที่เทศกิจ

เจ้าหน้าที่เทศกิจ¹ หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่งตั้งตามมาตรา 90 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยจะแต่งตั้งจากข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักเทศกิจ และสังกัดหรือปฏิบัติหน้าที่ในงานเทศกิจ² ได้แก่ หัวหน้างานเทศกิจ ข้าราชการตำแหน่งเจ้าพนักงาน

¹ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการทำความเคารพและธรรมเนียมปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เทศกิจ พ.ศ. 2532

²พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 90 วรรคหนึ่ง และระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 5

ปกครอง เจ้าหน้าที่ปกครองของงานเทศกิจ³ และรองผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ เลขานุการ สำนักเทศกิจ ผู้อำนวยการกองทุกกอง หัวหน้างานทุกงาน นิติกร เจ้าพนักงานปกครอง และ เจ้าหน้าที่ปกครองของสำนักเทศกิจ⁴ โดยให้มีอำนาจเต็มพื้นที่กรุงเทพมหานคร และย้ง รวมถึงพนักงานเทศกิจ พนักงานขับรถ และข้าราชการกรุงเทพมหานคร หรือลูกจ้าง กรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติหน้าที่งานเทศกิจ ของสำนักงานเขต และสำนักเทศกิจ

ความผิดที่เจ้าหน้าที่เทศกิจ เข้าไปดูแลและบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครนั้น ส่วนใหญ่เป็นความผิดชั้นลหุโทษ จึงมีขั้นตอนในการปฏิบัติไม่ยุ่งยากซับซ้อนเหมือนความผิดเกี่ยวกับ คดีอาญา หรือคดีแพ่ง การดำเนินการมักจะมุ่งในด้านการว่ากล่าวตักเตือน และปรามผู้กระทำผิด หรือฝ่าฝืนก่อน ต่อเมื่อผู้กระทำผิด ไม่ปฏิบัติตามจึงดำเนินการจับกุม และดำเนินคดีตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศกิจในฐานะที่เป็น พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ (ตำรวจ ทางยุติธรรม) นั้นแยกออกได้เป็น 3 กรณีดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อำนาจในการจับกุมของเจ้าหน้าที่เทศกิจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา ในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น แบ่งได้ 2 ลักษณะคือ⁵

1. เจ้าหน้าที่เทศกิจที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่งตั้งตามมาตรา 90 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

³ กรุงเทพมหานคร, "คำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ 4092/2528 เรื่อง แต่งตั้ง ข้าราชการกรุงเทพมหานครเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามความในมาตรา 90 วรรคหนึ่ง แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528," 3 ธันวาคม 2528.

⁴ กรุงเทพมหานคร, "คำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ 3601/2532 เรื่อง แต่งตั้ง ข้าราชการกรุงเทพมหานครเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามความในมาตรา 90 วรรคหนึ่ง แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528," 10 ตุลาคม 2532.

⁵ จิตินทร ก้อนแก้ว, "ปัญหาข้อกฎหมายและคำพิพากษา," วารสารสำนักเทศกิจ 9 (กรกฎาคม 2534): 6-8.

พ.ศ. 2528 นั้นจะมีอำนาจจับกุมผู้กระทำผิดดังต่อไปนี้^๕

(1) เจ้าหน้าที่เทศกิจ มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามมาตรา 2 (16) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น จึงมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมาย เหมือนเจ้าพนักงานตำรวจ แต่ผู้กระทำผิดที่เจ้าหน้าที่เทศกิจ จะจับกุมได้นั้น ต้องเป็นผู้กระทำผิดตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และตามกฎหมายอื่นที่กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครเท่านั้น

(2) เจ้าหน้าที่เทศกิจ มีอำนาจเข้าไปในอาคารหรือบริเวณที่ตั้งอาคาร ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือข้อบัญญัติดังกล่าว ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้น ถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริง หรือสั่งให้แสดงเอกสาร หรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องจากบุคคลที่อยู่หรือทำงานในสถานที่นั้น และให้มีอำนาจยึด หรืออายัดเอกสาร หลักฐาน ยานพาหนะ หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด รวมทั้งมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำผิดได้ด้วย

(3) กรณีตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร รองปลัดกรุงเทพมหานคร หัวหน้าส่วนราชการ ที่เป็นสำนักหรือเทียบเท่าสำนัก ผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตนั้น กฎหมายบัญญัติเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไว้แล้วโดยตำแหน่ง จึงไม่ต้องแต่งตั้งอีก (มาตรา 90 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528)

(4) กรณีความผิดที่เจ้าหน้าที่เทศกิจ จับกุมผู้กระทำผิดอันสืบเนื่องจากการเข้าไปในอาคาร ตามมาตรา 90 วรรคสอง ถ้าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นสำนัก ผู้อำนวยการเขต แล้วแต่กรณี เห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุก กฎหมายให้

^๕ กรุงเทพมหานคร, "บันทึกที่ กท 8000/339 เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจกรณีแต่งตั้งข้าราชการกรุงเทพมหานครเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา 90 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528," 17 กุมภาพันธ์ 2529.

ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวข้างต้นมีอำนาจเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับได้ และอำนาจในการเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับนี้ ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่กฎหมายระบุนี้ สามารถมอบหมายให้ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ดำรงตำแหน่งตามที่ระบุไว้ในมาตรา 81 ถึง มาตรา 84 แล้วแต่กรณี ปฏิบัติราชการแทนได้ และในกรณีนี้เขตควรวินิจฉัยมอบผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตที่สั่งงานเทศกิจและหัวหน้างานเทศกิจ รวมทั้งผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตอีกผู้หนึ่งเท่านั้น เพราะในการดำเนินคดีกับผู้กระทำการฝ่าฝืน ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของงานเทศกิจไว้แล้ว

(5) กรณีเจ้าหน้าที่เทศกิจ จับกุมผู้กระทำความผิดในที่สาธารณะหรือไม่ใช่การจับกุมอันสืบเนื่องจากการเข้าไปในอาคารตามมาตรา 90 วรรคสอง ต้องส่งตัวผู้ต้องหาดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลท้องที่ดำเนินคดีต่อไป และนอกจากนี้คดีในอาคารที่ผู้มีอำนาจทำการเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับได้ แต่ไม่ทำการเปรียบเทียบปรับตามมาตรา 90 วรรคสาม ก็ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ เจ้าหน้าที่เทศกิจต้องส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลท้องที่ดำเนินการต่อไป

2. พนักงานเทศกิจ พนักงานขับรถ และข้าราชการกรุงเทพมหานคร หรือลูกจ้างกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติงานด้านเทศกิจ มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดในฐานะราษฎรทั่วไป ไม่ใช่ในฐานะผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย เนื่องจากไม่มีกฎหมายของกรุงเทพมหานคร กำหนดหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวไว้ ให้มีฐานะช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการจับกุมไว้ ซึ่งต่างกับพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 27 (3) มาตรา 37 มาตรา 43 มาตรา 115 และมาตรา 118 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ เรียกให้ราษฎรช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดให้อาสาจราจรมีหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ ดังนั้น ราษฎร และอาสาจราจรดังกล่าว จึงมีฐานะเป็นผู้ซึ่งต้องช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย เพราะมีกฎหมายบัญญัติรองรับไว้

อนึ่ง ถ้าเจ้าหน้าที่เทศกิจดังกล่าวนี้ ได้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่เทศกิจที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 90 ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งนั้น และพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นได้กระทำการตามหน้าที่แล้ว เจ้าหน้าที่เทศกิจที่ได้ช่วยเหลือ ถูกฆ่า ถูกทำร้ายร่างกายสาหัส

หรือถูกทำร้ายร่างกาย ผู้กระทำนั้นก็จะได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (3) มาตรา 297 หรือมาตรา 295 ฐานฆ่า หรือทำร้ายร่างกายสาหัส หรือทำร้ายร่างกายผู้ซึ่งช่วยเหลือเจ้าพนักงานในกรณีที่เจ้าพนักงานนั้น ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนั้น ตามลำดับแล้วแต่กรณี

การจับในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

เจ้าหน้าที่เทศกิจตามมาตรา 90 วรรคหนึ่ง มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 91) มีอำนาจจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

1. จับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจจับกุมผู้ใดโดยไม่มีหมายจับไม่ได้ เว้นแต่กรณีต่อไปนี้
 1. เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 80
 2. เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัย ว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถ จะใช้ในการกระทำความผิด
 3. เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้ว และจะหลบหนี
 4. เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว
2. จับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 79 ซึ่งเป็นการจับตามความผิดประมวลกฎหมายอาญาที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ไม่ได้เห็นกำลังกระทำความผิด แต่ก็ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้
 1. เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำ โดยมีเสียงร้องเอะอะ
 2. เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทันใด หลังจากการกระทำผิด ในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้อาจจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่า ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้า หรือเนื้อตัวของผู้นั้น

3. จับในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ (รวมถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และผู้อำนวยการเขตของกรุงเทพมหานคร) โดยทำการจับกุมด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีหมายจับ แต่ต้องเป็นในกรณี ดังนี้

1. กรณีอาจออกหมายจับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66

2. กรณีที่จับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78(1)-(4)

4. จับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 65 มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า "ถ้าบุคคลที่ถูกจับตามหมายหลบนหนี หรือมีผู้ช่วยให้หนีไปได้ เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจติดตามจับกุมผู้นั้น โดยไม่ต้องมีหมายอีก" โดยเหตุที่หมายจับนั้นใช้ได้จนกว่าจะจับได้ (มาตรา 68) ดังนั้นเมื่อจับตัวผู้กระทำความผิดตามหมายจับได้แล้ว หมายจับนั้นก็เป็อันใช้ไม่ได้อีก เมื่อมีการหลบนหนีภายหลังที่จับได้แล้ว การจะย้อนกลับไปขอหมายจับใหม่คงจะไม่ทันการ กฎหมายจึงให้อำนาจเจ้าพนักงานผู้จับนั้นสามารถจับได้ทันที แม้จะไม่มีหมายจับก็ตาม

5. จับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 มาตรา 117 ได้บัญญัติไว้ว่า "เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนี หรือจะหลบนหนี บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้น..." กรณีเช่นนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดังกล่าวก็มีอำนาจจับได้ แม้จะไม่มีหมายจับก็ตาม

2. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2528

เจ้าหน้าที่เทศกิจที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 90 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ของงานเทศกิจ สำนักงานเขตมีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุม ดูแล และบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร โดยให้มีหน้าที่ในการตรวจตราว่า มีผู้กระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ หากพบผู้กระทำความผิดให้ดำเนินการจับกุมดำเนินคดี และเมื่อได้ดำเนินการแล้วให้รายงานให้ผู้อำนวยการเขตทราบ เพื่อที่จะได้สั่งการให้งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่สำคัญซึ่งกำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ

กรุงเทพมหานครเข้าไปควบคุม ดูแล บังคับการ ได้แก่⁷

1. ข้อนักฎิติของกรุงเทพมหานคร เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2523
2. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของบ้านเมือง พ.ศ. 2503 และข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องการกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และสิ่งเปรอะเปื้อน พ.ศ. 2521
3. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยในโรงภาพยนตร์ และรถยนต์ประจำทาง พ.ศ. 2519
4. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2522
5. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 ได้แก่
 1. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการแต่งผม พ.ศ. 2518
 2. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการค้าอาหารหรือน้ำแข็ง ในสถานที่เอกชน พ.ศ. 2518
 3. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องตลาดเอกชน พ.ศ. 2518
 4. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องตลาดสาธารณะ พ.ศ. 2519
 5. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมแผงลอย พ.ศ. 2519
 6. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมผู้เร่ขาย พ.ศ. 2519
 7. ข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจ หรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ พ.ศ. 2519 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2526 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528

⁷กรุงเทพมหานคร, "คำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ 2820/2529 เรื่อง กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานตามข้อนักฎิติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร," 10 ตุลาคม 2529.

6. พระราชบัญญัติควบคุมสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2481 และข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2521

7. พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 และพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศกิจตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ได้มีบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา^๓ ตีความเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศกิจไว้ ดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่เทศกิจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญา เพราะเจ้าหน้าที่เทศกิจเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
2. เจ้าหน้าที่เทศกิจมีอำนาจจับกุมบุคคล ซึ่งได้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
3. เจ้าหน้าที่เทศกิจมีอำนาจค้นในที่รโหฐานได้ โดยไม่ต้องมีหมายค้นในบางกรณี ตามมาตรา 92 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
4. เจ้าหน้าที่เทศกิจมีหน้าที่ยึดสิ่งของ และจับกุมบุคคลในที่ค้นนั้นได้ เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 98 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
5. เจ้าหน้าที่เทศกิจมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดในระหว่างการตรวจค้นในอาคารได้เป็นพิเศษโดยไม่จำกัดว่า จะต้องมีความหมายจับ หรือเป็นกรณีความผิดซึ่งหน้า ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98(2)

6. ความในวรรคสามของมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 นั้น ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า "ในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดตามวรรคสอง" จึงต้องหมายความว่า ตามวรรคสามนี้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฯลฯ

^๓สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "หนังสือด่วนมาก ที่ นร 0501/1704 เรื่องหารืออำนาจในการเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับ," 8 ตุลาคม 2528.

^๔ฐิติพร ก้อนแก้ว, "ปัญหาข้อกฎหมายและคำพิพากษา," วารสารสำนักเทศกิจ 8 (ธันวาคม 2533): 7-9.

ผู้อำนวยการเขต จะมีอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหา หรือผู้กระทำผิดได้เฉพาะในกรณีที่มีการจับกุมผู้กระทำผิดในระหว่างการเข้าไปตรวจค้นในอาคาร หรือ บริเวณที่ตั้งอาคาร ฯลฯ ตามวรรคสองเท่านั้น (เปรียบเทียบปรับได้ เมื่อถูกจับในอาคารหรือบริเวณที่ตั้งอาคาร)

7. มาตรา 90 เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ของกรุงเทพมหานคร ไว้เป็นพิเศษ เป็นข้อยกเว้นของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

8. มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เทศบาลนคร หรือตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย หรือที่กฎหมายระบุให้เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร และพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติไว้ในมาตรา 90 ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 89 ดังกล่าวข้างต้น ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฯลฯ และข้าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง (หมายถึงเจ้าหน้าที่เทคนิค) เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว และให้มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีอำนาจเข้าไปในอาคารที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการไม่ ปฏิบัติตามกฎหมาย มีอำนาจยึดหรืออายัดเอกสาร ฯลฯ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มีอำนาจ จับกุม มีอำนาจเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับ และมีอำนาจสอบสวนผู้กระทำผิดได้ด้วย

ตามมาตรา 89 และมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ประกอบกับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้าหน้าที่เทคนิค มีอำนาจจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ในฐานะความผิดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้¹⁰

1. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวง หรือข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร ที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

1. ฐานก่อสร้าง ดัดแปลง เคลื่อนย้ายหรือรื้อถอน อาคารโดยเจ้าของอาคาร มิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 21, 22, 23, 24)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

¹⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 9-19.

2. ฐานก่อสร้างอาคารผิดไปจากแผนผังบริเวณแบบแปลน รายการประกอบแบบแปลนที่ได้รับอนุญาต หรือผิดไปจากวิธีการและเงื่อนไข ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่น กำหนดไว้ในใบอนุญาตโดยมิชอบ (มาตรา 31)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และปรับอีกวันละห้าร้อยบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

3. ฐานเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารใช้ หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้อาคารประเภทควบคุมการใช้ก่อนได้รับใบรับรองการก่อสร้างจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 32)

ต้องระวางโทษตามข้อ 2

4. ฐานเจ้าของหรือผู้ครอบครองซึ่งต้องมีที่จอดรถที่กลับรถ หรือทางเข้าออกของรถตามกฎหมาย ตัดแปลงหรือใช้พื้นที่เพื่อการอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น(มาตรา 34)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และปรับอีกวันละหนึ่งพันบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

5. ฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่น ไม่ระงับการก่อสร้าง ตัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายอาคาร (มาตรา 40)

ต้องระวางโทษตามข้อ 2

6. ฐานไม่รื้อถอนอาคารตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 41)

ต้องระวางโทษตามข้อ 2

7. ฐานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2526) กรณีใดกรณีหนึ่ง คือ ไม่มีผู้ควบคุมงานหรือตัวแทนอยู่ ณ ที่ทำการก่อสร้าง ไม่ปิดป้ายในบริเวณที่ก่อสร้าง ไม่มีสิ่งป้องกันวัสดุร่วงหล่น เจาะ กด หรือตอกเสาเข็มในเวลากลางวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายช่าง ไม่บันทึกผลการตรวจสอบความแข็งแรง และความปลอดภัยของนั่งร้าน ไม่ติดตั้งป้ายเตือนอันตราย หรือสัญญาณสีแดงกระพริบเตือนอันตรายในระหว่างการรื้อถอนอาคาร ฯลฯ

ต้องระวางโทษตามข้อ 2

หมายเหตุ ความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ถ้าเป็นการกระทำตาม มาตรา 69 คือเป็นการกระทำของผู้ดำเนินการ ต้องระวางโทษเป็นสองเท่า และถ้าเป็นการกระทำตามมาตรา 70 จำคุกไม่เกินสองปี และปรับสิบเท่าของโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว

1. ฐานใช้สถานที่เอกชนเป็นที่จำหน่ายอาหาร หรือน้ำแข็ง โดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 50)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50 บาท
2. ฐานใช้สถานที่รับจ้างแต่งผมโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 31)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50 บาท
3. ฐานรับจ้างแต่งผมโดยไม่มีใบอนุญาต (มาตรา 31)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50 บาท
4. ฐานผู้ครอบครองอาคารไม่เสียค่าธรรมเนียม เก็บขนขยะตามอัตราที่กำหนดไว้ (มาตรา 6)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50 บาท
5. ฐานประกอบการค้า ซึ่งเป็นที่รังเกียจ หรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ โดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 8)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100 บาท และศาลมีอำนาจสั่งห้าม ผู้กระทำผิดมิให้ประกอบการค้านั้นต่อไป
ปัจจุบันมีการค้า ที่จะต้องได้รับอนุญาต 120 ประเภท เช่น การทำ น้ำอัดลม น้ำหวาน โซดา การกลั่นแอลกอฮอล์ สุรา เบียร์ และน้ำส้มสายชู การหลอม หล่อ ตี กสิ่ง ถลุงแร่ แก้วและโลหะทุกชนิด การต่อ ประกอบหรือซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ รถยนต์ เรือกลไฟ การล้างอัดฉีดรถยนต์ การเคลือบ ชุบโลหะด้วยตะกั่ว สังกะสี ดีบุก โครเมียม นิกเกิล การพิมพ์หนังสือด้วยเครื่องจักร (ยกเว้นการพิมพ์หนังสือพิมพ์) การท่นสี สดผสมแก๊ส การประกอบกิจกรรมอาบ อบ นวด โรงแรม มหรสพ สดผสมน้ำมันเชื้อเพลิง การพิมพ์แบบ พิมพ์เขียว การจัดให้มีการเต้นรำ หรือรำวง สดระว่ายนน้ำ การเล่นสเกตโดยมีแสงหรือเสียง ประกอบ

3. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2503 และกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

1. ฐานผู้ครอบครองอาคาร ไม่ช่วยเจ้าพนักงานท้องถิ่นดูแลรักษาความสะอาดทางเท้าถาวร (มาตรา 4)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100 บาท

2. ฐานอาบน้ำ หรือซักผ้าบนถนนหรือที่สาธารณะ (มาตรา 5)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท

3. ฐานปิดแผ่นประกาศหรือทำให้ปรากฏด้วยข้อความใด ๆ ในที่สาธารณะหรือรั้วกำแพง ผนังอาคาร (มาตรา 6)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

4. ฐานติดตั้ง ตาก วาง หรือแขวนสิ่งใดในที่สาธารณะ (มาตรา 8)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท

5. ฐานเล่นว้าว ฟุตบอล ตะกร้อ หรือกีฬาใด ๆ ในถนน หรือที่สาธารณะ (มาตรา 14)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100 บาท

6. ฐานเด็ดใบ ดอก หรือผลไม้ซึ่งปลุกไว้ เพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา 15)

(มาตรา 15)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100 บาท

7. ฐานขว้าง สั่ง หรือถ่มน้ำลาย น้ำมูก น้ำหมาก เสมหะ เทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ ลงบนถนน หรือที่สาธารณะ (มาตรา 16)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100 บาท

8. ฐานขว้าง สั่ง หรือถ่มน้ำลาย น้ำมูก น้ำหมาก เสมหะ เทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ ลงบนพื้นรถหรือเรือสาธารณะ โรงมหรสพ ร้านค้า หรือสถานที่ใด ๆ ที่ประชาชนมีสิทธิเข้าไป

(มาตรา 16)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100 บาท

9. ฐานถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะลงบนถนน หรือในที่สาธารณะ (มาตรา 17)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

10. ฐานยื่น นั่ง หรือนอนบนราวสะพานสาธารณะ หรือนอนในที่สาธารณะ
(มาตรา 19)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100 บาท

11. ฐานฝ่าฝืนประกาศเจ้าพนักงานท้องถิ่น เรื่องห้ามเข้า หรือคงอยู่ในสถานที่สาธารณะ (มาตรา 20)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท

4. พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493

1. ฐานใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้า โดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 4 และมาตรา 9)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท

5. พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502

1. ฐานฆ่าโคหรือกระบือ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
(มาตรา 6 และมาตรา 18)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ปรับตัวละไม่เกิน 1,000 บาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ.

2. ฐานฆ่าแพะ แกะ สุนัข โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
(มาตรา 6 และมาตรา 18)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับตัวละไม่เกิน 500 บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ฐานนำสัตว์ (โค กระบือ แพะ แกะ หรือสุนัข) ออกจากโรงฆ่าสัตว์ หรือ
โรงฆ่าสัตว์โดยไม่ได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 9)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

4. ฐานนำสัตว์ (ตาม ข้อ 3) ออกจากโรงฆ่าสัตว์ก่อนพนักงานเจ้าหน้าที่
ประทับตราอนุญาตที่เนื้อสัตว์ (มาตรา 12)

ต้องระวางโทษตาม ข้อ 3

5. ฐานจำหน่ายเนื้อสัตว์ของสัตว์ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ฆ่า หรือให้จำหน่าย
(มาตรา 15)

ต้องระวางโทษตาม ข้อ 3

6. ฐานจำหน่ายเนื้อสัตว์นอกเขตจำหน่ายเนื้อสัตว์ (มาตรา 14)

ต้องระวางโทษตาม ข้อ 1 หรือ ข้อ 2 แล้วแต่กรณี

6. ประกาศของคณะปฏิวัติ 295 (ทางหลวง) ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2515

1. ฐานสร้างทางหรือถนนในเขตทางหลวง เพื่อเป็นทางเข้าออกทางหลวง
โดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นหนังสือจากผู้อำนวยการทางหลวง (ข้อ 33 วรรคหนึ่ง)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท

หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ฐานซื้อขาย แจกจ่าย หรือเรียกรไทางการจราจร (ข้อ 39)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท

หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ฐานทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล หรือสิ่งอื่นใดในเขตทางหลวง (ข้อ 40)

ต้องระวางโทษตามข้อ 2

4. ฐานปลูกสร้างสิ่งใดในเขตทางหลวง โดยไม่ได้รับอนุญาต (ข้อ 42)

ต้องระวางโทษตามข้อ 1

5. ฐานใช้ยานพาหนะมีน้ำหนักเกินประกาศ ที่ผู้อำนวยการทางหลวงกำหนด

(ข้อ 56)

ต้องระวางโทษตามข้อ 1

7. พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475

1. ฐานจงใจ ละเลย ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่

(มาตรา 47)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

2. ฐานจงใจยื่นข้อความเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงการคำนวณค่ารายปี

(มาตรา 48)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

8. พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508

1. ฐานจงใจแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีบำรุงท้องที่
(มาตรา 53)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

2. ฐานจงใจไม่มาหรือไม่ยอมชี้เขต หรือไม่ยอมแจ้งจำนวนเนื้อที่ดิน
(มาตรา 54)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. ฐานฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงาน ซึ่งสั่งตามมาตรา 40 มาตรา 47 หรือ
มาตรา 50 (มาตรา 56)

ต้องระวางโทษตาม ข้อ 2

9. พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

1. ฐานจงใจแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีป้าย
(มาตรา 34)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ฐานจงใจไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้าย (มาตรา 35)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

3. ฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งสั่งให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้าย
มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารเกี่ยวกับภาษีป้ายมาตรวจสอบ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

10. ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อยและ
การอนามัยในโรงภาพยนตร์ และรถประจำทาง พ.ศ. 2519

1. ฐานผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ไม่ติดตั้งเครื่องหมาย หรือข้อความให้
ผู้ชมภาพยนตร์งดสูบบุหรี่ ในห้องชมภาพยนตร์ไว้ให้เห็นชัดเจน (ข้อ 7)
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ
2. ฐานผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ ไม่ฉายภาพนิ่ง ซึ่งเป็นเครื่องหมาย
หรือข้อความเพื่องดสูบบุหรี่
ต้องระวางโทษตาม ข้อ 1
3. ฐานผู้ประกอบการขนส่งประจำทาง ไม่ติดเครื่องหมาย หรือข้อความให้ผู้
โดยสารงดสูบบุหรี่ บนรถประจำทาง (ข้อ 7)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
4. ฐานสูบบุหรี่ในห้องชมภาพยนตร์ (ข้อ 8)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท
5. ฐานสูบบุหรี่ในรถประจำทาง (ข้อ 8)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท
6. ฐานกระทำอาจารย์ในห้องชมภาพยนตร์ (ข้อ 10)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท
7. ฐานพนักงานประจำรถยนต์ประจำทาง ไม่ตักเตือนผู้สูบบุหรี่ในรถ
ประจำทาง (ข้อ 11)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

11. ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบ
เรียบร้อยในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2523

1. ฐานเข้าไปหรือปล่อยสัตว์เข้าไปในสวนหย่อม (ข้อ 5)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท
2. ฐานทิ้งขยะมูลฝอย หรือสิ่งใด ๆ ที่โคนต้นไม้ ซึ่งปลูกไว้เพื่อประโยชน์
สาธารณะ (ข้อ 6)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

3. ฐานตัดหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการทำลายต้นไม้ ซึ่งปลูกไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ (ข้อ 7)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท

หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. ฐานจูงไล่ หรือต้อนสัตว์เข้าไปในทางระบายน้ำ (8)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

5. ฐานเท หรือทิ้งซากสัตว์ ขยะมูลฝอย ลงในทางระบายน้ำ หรือแหล่งน้ำสาธารณะ (ข้อ 9)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

6. ฐานเท หรือทิ้ง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เศษวัสดุก่อสร้างไหลหรือตกลงในท่อระบายน้ำ (ข้อ 10)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

7. ฐานเทหรือทิ้ง หรือปล่อยระบายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือสิ่งปฏิกูลจากอาคาร หรือยานพาหนะ ลงในทางระบายน้ำ หรือแหล่งน้ำสาธารณะ (ข้อ 11)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาท

8. ฐานถม หรือปลูกสร้างสิ่งใด ๆ ลงในทางระบายน้ำ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ทางระบายน้ำอุดตัน หรือระบายน้ำไม่สะดวก (ข้อ 12)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท

หรือทั้งจำทั้งปรับ

9. ฐานขั้ยานยนต์บรรทุกคน กรวด หิน ดิน เลน ทราย หรือวัตถุอื่นใด โดยไม่ได้จัดให้มีการป้องกันสิ่งดังกล่าวตกหล่น (ข้อ 13)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาท

10. ฐานขั้ยานยนต์เป็นเหตุให้น้ำมันจากยานยนต์ตกหล่น หรือรั่วไหลลงบนถนน (ข้อ 13)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาท

11. ฐานล้างรถยนต์บนถนน (ข้อ 14)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

12. ฐานช่อมรณนต์ หรือรถจักรยานยนต์ บนถนน (ข้อ 15)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
13. ฐานตั้งวาง กอง หรือทิ้งไม้ กรวด หิน ดิน เลน ทราย หรือวัตถุอื่นใด
บนถนน ในลักษณะเกะกะกีดขวาง (ข้อ 16)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
14. ฐานตั้ง วาง กอง วัตถุอื่นใด (หาบแร่ - แฉงลอย) บนถนนในลักษณะ
เกะกะกีดขวาง (ข้อ 16)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
15. ฐานทาบ กระแทก ทิ้ง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ลงบนทางเท้า
(ข้อ 17)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
16. ฐานจอดรถยนต์บนทางเท้า (ข้อ 17)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
17. ฐานป็นป้าย นั่ง หรือขึ้นไปบนรั้วกำแพงต้นไม้ (ข้อ 18)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท
18. ฐานกระทำให้ป้ายชื่อถนน ตรอก ซอยหรือป้ายอื่นใดของกรุงเทพมหานคร
ชำรุดเสียหาย หรือไร้ประโยชน์ (ข้อ 19)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท
19. ฐานแขวนสิ่งใด ๆ เหนือทางเท้าโดยปล่อยให้สิ่งนั้นเอนกษาด ไม่เรียบร้อย
หรือส่วนต่ำสุดของสิ่งนั้นสูงจากพื้นทางเท้าน้อยกว่า 1.80 เมตร (ข้อ 20)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท
- พิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศกิจแล้ว จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่
เทศกิจนั้น มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำผิดมากมาย หลายฐานความผิดด้วยกัน อันเป็น
ความผิดตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร หรือตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ
กรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่เทศกิจมีหน้าที่ความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการควบคุมดูแล และบังคับการ
ให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

กรมอัยการได้เคยมีความเห็นไว้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 90 ไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ก็ไม่ใช่เป็นกฎหมายพิเศษที่ยกเว้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปโดยให้เหตุผลว่า พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 90 ที่บัญญัติให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง มีอำนาจในการสอบสวน และมีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ไม่ได้จำกัดว่า ให้มีอำนาจสอบสวนในความผิดใดบ้าง จึงครอบคลุมความผิดทุกชนิดที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ตามมาตรา 89 ซึ่งมี 27 ประการ และยังเพิ่มเติมด้วยอำนาจหน้าที่ทุกอย่างของผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เทศบาลนคร หน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่ระบุเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร หน้าที่ที่รัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มอบหมายตามมาตรา 89(27) อีกด้วย ซึ่งมากและครอบคลุมความผิดทุกอย่าง จนไม่อาจเรียกว่าเป็นกฎหมายพิเศษได้ ทั้งยังมีได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะตั้งให้เป็นพนักงานสอบสวน ไม่กำหนดตัวผู้ส่งสำนวนให้อัยการ และผู้ทำความเห็นแย้งไว้

นอกจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 จะไม่เป็นกฎหมายพิเศษที่จะยกเว้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังมีบทบัญญัติขัดแย้งกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคสองอีกด้วย ที่บัญญัติให้ข้าราชการตำรวจคดีตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น มีอำนาจสอบสวนในจังหวัดพระนคร และธนบุรี ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

โดยเหตุที่มีปัญหากฎหมายขัดแย้ง และเข้าซ้อนกันดังกล่าวนี้ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2528 ยังมีได้วินิจฉัยสั่งการ กำหนดเป็นนโยบายให้แน่ชัด และยังมีได้มีข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย กำหนดระเบียบปฏิบัติในการสอบสวนของข้าราชการกรุงเทพมหานครขึ้นไว้ ดังนั้นพนักงานอัยการ จึงไม่อาจรับสำนวนการสอบสวนที่ข้าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้สอบสวนไว้พิจารณาได้¹¹

¹¹ กรมอัยการ, "บันทึกเรื่องข้อสังเกตและปัญหาข้อขัดข้องในการสืบพนักงานสอบสวนฝ่ายกรุงเทพมหานคร ส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการ," ธันวาคม 2530.

จากที่กล่าวมาแล้วนี้จะเห็นได้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่งตั้ง ตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 นั้น ไม่มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามที่มาตรา 90 วรรคสี่ได้บัญญัติไว้แต่อย่างใด

ทั้งในปัจจุบันนี้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้อำนวยการเขต ก็ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับอาคาร ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ตามมาตรา 90 วรรคสามได้แล้ว ทั้งนี้ได้มีบันทึกจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา¹² โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการ ร่างกฎหมาย) ได้ให้ความเห็นว่า การใช้อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอื่นตามนัย มาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย เมื่อมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้จัดตั้งคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีเป็นผู้พิจารณาดำเนินการเปรียบเทียบคดีความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้เพียงฝ่ายเดียว จึงเป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบคดีไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ย่อมไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ดำเนินการเปรียบเทียบคดีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้

ดังนั้น บรรดาคดีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ที่เกิดขึ้น ในกรุงเทพมหานคร ต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการร้องทุกข์ และส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลท้องที่ดำเนินคดีตามอำนาจหน้าที่ต่อไป¹³

¹² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "หนังสือที่ นร 0601/252 เรื่องขอทบทวน ความเห็นกรณีการใช้อำนาจเปรียบเทียบคดีอาญาตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522, 20 ธันวาคม 2534.

¹³ กรุงเทพมหานคร, "บันทึกที่ กท 0883/1185 เรื่อง ยกเลิกการใช้อำนาจ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ในการเปรียบเทียบคดีความผิด ตามพระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522," 17 พฤษภาคม 2534.

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้ เจ้าหน้าที่เทคนิคเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 นั้น มีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย หรือข้อบัญญัติที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของกรุงเทพมหานคร ได้ในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา สำหรับอำนาจในการเปรียบเทียบปรับนั้น ผู้ที่มีอำนาจในการเปรียบเทียบ ปรับ สามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้เฉพาะความผิดที่ได้ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดในอาคาร เท่านั้น เช่น ความผิดฐานสูบบุหรี่ในห้องชมภาพยนตร์ ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการรอนามัยในโรงภาพยนตร์ และรถยนต์ประจำทาง พ.ศ. 2519 ข้อ 8 หรือความผิดตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 ฐานใช้สถานที่ เอกชนเป็นสถานที่จำหน่ายอาหาร หรือน้ำแข็ง โดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ยกเว้นความผิด ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แม้จับกุมผู้กระทำความผิดในอาคาร ก็ไม่มี อำนาจเปรียบเทียบปรับได้ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

การจับกุมผู้กระทำความผิดในที่สาธารณะ (มิใช่ในอาคาร) นั้น เจ้าหน้าที่เทคนิค หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง ให้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับตาม ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ดังรายละเอียดจะได้กล่าวต่อไป ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบปรับผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ ทำให้คดีไม่สิ้นสุดลงตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในทางปฏิบัติแล้วเจ้าหน้าที่เทคนิค เมื่อจับกุมผู้กระทำความผิดมาแล้ว ต้องส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ทำการเปรียบเทียบปรับตาม อำนาจหน้าที่คดีถึงจะสิ้นสุดลง และถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมเสียค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนฝ่าย ตำรวจกำหนด เจ้าหน้าที่เทคนิคก็ต้องร้องทุกข์กล่าวโทษ เป็นโจทก์ฟ้องร้องให้ดำเนินคดีตาม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป เจ้าหน้าที่เทคนิคไม่สามารถจะดำเนินการในทางคดีให้ ครบถ้วนในการบังคับการ ให้เป็นไปตามกฎหมายได้ อย่างเช่น เจ้าหน้าที่พนักงานตำรวจ คือ มีแต่ อำนาจในการจับกุมเท่านั้น จึงทำให้ผู้กระทำความผิดขาดความเกรงกลัว และมักจะกระทำความ ผิดอยู่เป็นประจำ และสม่ำเสมอ การดำเนินคดีในทางกฎหมายไม่สะดวก ล่าช้า มีขั้นตอน ปฏิบัติมากมาย ไม่เสร็จเด็ดขาด ในองค์กรฝ่ายเดียว เป็นภาระหน้าที่กับเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย กระบวนการยุติธรรมจึงยืดเยื้อเสียเวลามากมาย สิ้นเปลือง เศรษฐกิจ สภาพบังคับการ (Sanction) ให้เป็นไปตามกฎหมายยุ่งยาก สลับซับซ้อน อันเป็นผลเสียหายในการปฏิบัติหน้าที่ ให้มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่เทคนิค

3. อำนาจหน้าที่ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี

พ.ศ. 2528

พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 90 วรรคหนึ่ง ได้แก่⁴

1. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
2. รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
3. ปลัดกรุงเทพมหานคร
4. รองปลัดกรุงเทพมหานคร
5. หัวหน้าส่วนราชการที่เป็นสำนัก หรือเทียบเท่า
6. ผู้อำนวยการเขต
7. ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต
8. ข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง

โดยให้แต่งตั้งจากบุคคลดังต่อไปนี้

- ก. ข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักเทคนิค
- ข. ข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดหรือปฏิบัติหน้าที่ในงานเทคนิค
- ค. ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไปซึ่งผ่านการ

อบรมหลักสูตรตามที่กรุงเทพมหานครกำหนด หรือข้าราชการกรุงเทพมหานคร ระดับ 5 ขึ้นไป

สำหรับผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับ ผู้กระทำความผิดข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่⁵

1. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
2. ปลัดกรุงเทพมหานคร
3. ผู้อำนวยการสำนัก หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

⁴ ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 5

⁵ ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 6

4. ผู้อำนวยการเขต

5. ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับมอบอำนาจ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 81 ถึงมาตรา 84 แล้วแต่กรณี
พนักงานสอบสวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งให้มีอำนาจในการสอบสวน ตามข้อ 7 แห่งระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 นั้น จะไม่ขอล่าไว้ในที่นี้ เพราะพนักงานสอบสวนของกรุงเทพมหานคร ไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวนตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังความเห็นของกรมอัยการ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.1 การจับกุม หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่เทศกิจได้ใช้อำนาจในทางกฎหมายเข้าจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิด หรือสงสัยว่ากระทำความผิดทางอาญา ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร¹⁵

การจับกุม แบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในที่สาธารณะ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78, 80 และมาตรา 85 โดยเคร่งครัด และแต่งเครื่องแบบโดยถูกต้องด้วย

2. การจับกุมผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 90 วรรค 2 ให้ปฏิบัติ ดังนี้

- ก. ให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต่ำกว่าระดับ 3 เป็นหัวหน้า
- ข. พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแต่งเครื่องแบบ
- ค. ให้หัวหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร หรือสถานที่ที่จะเข้าไปปฏิบัติการ
- ง. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ เพียงสอบถามข้อเท็จจริง สิ่งให้แสดงเอกสาร หรือหลักฐาน ยึด หรืออายัดเอกสาร หลักฐาน ยานพาหนะ หรือสิ่งอื่นใด ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ห้ามมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการค้น เว้นแต่จะมีหมายค้นตามกฎหมาย

¹⁵ ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 8.

3. การจับกุมผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าให้ปฏิบัติ ดังนี้

ก. ความผิดสุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ไม่เกิน 2,000 บาท ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอ ที่จะเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วเสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการเขต หรือผู้ที่รับมอบหมายตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 81 ถึง มาตรา 84 เพื่อออกหมายเรียกผู้ต้องหามาพบ เมื่อดำเนินการส่งหมายเรียกให้กับผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 55 และมาตรา 56 โดยชอบแล้ว ผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียก โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ดี ได้หนีไปก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าจะหลบหนี จึงให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการเขต หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ แล้วแต่กรณีออกหมายจับ จับผู้ต้องหามาดำเนินคดีต่อไป

ข. ความผิดสุโทษ และคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ไม่เกิน 2,000 บาท เมื่อผู้ต้องหามาพบพนักงานเจ้าหน้าที่เอง ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีต่อไป

ค. ความผิดจากข้อ ก. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2525 แล้วจึงเสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการเขต หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 81 ถึง 84 เพื่อออกกฎหมายเรียกผู้ต้องหามาพบ เมื่อดำเนินการส่งหมายเรียกให้กับผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 55 และมาตรา 56 โดยชอบแล้ว ผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียก โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ดี ได้หนีไปก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าจะหลบหนี จึงให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการเขต หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจแล้วแต่กรณีออกหมายจับ ผู้ต้องหามาดำเนินคดีต่อไป

ง. ในกรณีความผิดนอกจากข้อ ก. เมื่อผู้ต้องหาเข้าหาพนักงานเจ้าหน้าที่เอง ก็ให้จัดการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136

ในการจับกุมนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งทำการจับ ต้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับพร้อมกับแจ้งข้อหาให้ทราบ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังงานเทศกาล แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไปโดยสุภาพ เมื่อผู้จะต้องถูกจับนั้นไม่มีการต่อสู้ใดๆแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้อำนาจ

เกินกว่าเหตุมิได้ เว้นแต่ผู้จะต้องถูกจับนั้นต่อสู้ หรือแสดงกิริยาต่อสู้ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จับ จึงป้องกันตัวได้โดยไม่เกินกว่าสมควร¹⁷

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวาง หรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธี หรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับกุมนั้น

ในการที่จะวินิจฉัยว่า การกระทำเช่นไรเป็นการสมควรแก่เหตุ หรือไม่นั้น วินิจฉัยตามหลัก ดังนี้คือ

1. อาการกิริยา
2. อาวุธและความร้ายแรงของอาวุธ
3. กำลังและความจำเป็น

การจับนั้น เมื่อจับได้แล้วต้องนำตัวผู้ถูกจับพร้อมด้วยพยานหลักฐานเท่าที่จะหาได้ไปส่งยังงานเทศกาลโดยเร็ว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นจริง ๆ โดยปกติ เมื่อเหตุเกิดในท้องที่ใด ให้มอบตัวผู้ถูกจับให้พนักงานเจ้าหน้าที่ท้องที่นั้นดำเนินคดีต่อไปตามระเบียบ เว้นแต่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จะสั่งการเป็นอย่างอื่น เมื่อนำตัวผู้ถูกจับไปถึงที่ทำการแล้ว ถ้ามีหมายจับแต่ยังไม่ได้อ่าน ก็ให้เอาออกมาอ่านให้ผู้ถูกจับฟัง ทั้งให้แจ้งเหตุและข้อหาที่จับให้ผู้ถูกจับได้ทราบด้วย¹⁸

ในการนี้จำเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ทำการจับ จะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อน หรือนำตัวผู้ถูกจับส่งโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด เพื่อให้ผู้ถูกจับที่เจ็บป่วยได้รับการรักษาพยาบาลเสียก่อนที่จะนำตัวส่งที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จับกุมบุคคลใด ตามหมายจับได้แล้ว ให้รีบรายงานไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกหมายจับโดยเร็ว และถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกหมายจับต้องการตัว ก็ให้รีบส่งไปโดยด่วน เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น¹⁹ ในการที่ได้จัดการตามหมายจับแล้วให้บันทึกรายละเอียด ในการจัดการตามหมายนั้นไว้ ถ้าจัดการตามหมายจับไม่ได้ เพราะเหตุใด

¹⁷ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 9

¹⁸ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 10

¹⁹ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 11

ก็ให้บันทึกพฤติการณ์ที่จัดการไม่ได้ แล้วส่งบันทึกนั้นไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกหมายโดยเร็ว²⁰

ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการจับกุมผู้กระทำความผิดนอกเขตท้องที่ จะต้องแจ้งให้เขตของท้องที่ทราบล่วงหน้าก่อน เว้นแต่กระทำการตามคำสั่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือปลัดกรุงเทพมหานคร²¹ และในคดีที่ไม่ได้ทำการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาที่กระทำความผิด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จับกุม และนำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางส่งให้แก่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจโดยเร็วที่สุด²² และถ้าได้จับกุมผู้กระทำความผิดอาญามาได้ ให้รับนำตัวผู้ถูกจับนั้นส่งให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ และหน้าที่ดำเนินคดีต่อไปโดยรีบด่วน²³

3.2 หมายเรียก หมายจับ หมายค้น

3.2.1 หมายเรียก คือ หนังสือซึ่งพนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เรียกบุคคลหรือสิ่งของเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี หรือการอย่างอื่นตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา หรือเรียกผู้ต้องหา หรือจำเลยให้ไปหาตามเวลา และสถานที่ซึ่งได้กำหนดไว้ในหมาย²⁴

ผู้มีอำนาจออกหมายเรียกได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวน แต่ในกรณีที่มีผู้มีอำนาจออกหมายเรียก ไปทำการสอบสวนด้วยตัวเอง ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหา หรือพยานมาได้ โดยไม่ต้องออกหมายเรียก ซึ่งโดยปกติพนักงานเจ้าหน้าที่ควรใช้วิธีเชิญมาพบก่อน เมื่อไม่เป็นผล แล้วจึงใช้อำนาจออกหมาย²⁵

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁰ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 12

²¹ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 13

²² ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 14

²³ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 15

²⁴ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 16

²⁵ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 17

3.2.2 หมายจับ ผู้ที่มีอำนาจออกหมายจับนั้น ได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการเขต²⁶ ที่มีการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้นภายในเขตพื้นที่ ซึ่งเป็นเขตอำนาจของตน หรือผู้กระทำความผิด ซึ่งได้กระทำความผิดในเขตท้องที่อื่น แต่ได้หลบหนีเข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่ซึ่งเป็นที่เขตอำนาจของตนเท่านั้น²⁷

ภายในเขตอำนาจของตน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจและหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายจับ ซึ่งได้มอบหรือส่งมาให้จัดการ ส่วนหมายจับที่ศาล หรือหัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ได้ออกและมอบหรือส่งมาให้จัดการนั้น เจ้าพนักงานผู้รับหมายต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้น จะจัดการเองหรือส่งให้เจ้าพนักงานรองลงมาไปจัดการให้ก็ได้ หรือจะมอบ หรือจะส่งสำเนาที่รับรองว่าถูกต้อง ให้แก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจคนอื่น ซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้นก็ได้ ถ้าหมายนั้นได้มอบหรือส่งให้แก่เจ้าพนักงาน ตั้งแต่สองนายขึ้นไป เจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้น แยกกันหรือร่วมกันก็ได้²⁸

3.2.3 หมายค้น ผู้ที่มีอำนาจออกหมายค้น ได้แก่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการเขต และหมายค้นนั้น มีเขตพื้นที่ในการออกหมายเฉพาะภายในเขตพื้นที่ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจออกหมายค้นมีเขตอำนาจเท่านั้น ห้ามออกหมายค้นเพื่อเข้าไปค้นในเขตพื้นที่ซึ่งตนไม่มีเขตอำนาจ หากมีความจำเป็นที่จะต้องออกหมายให้ค้นนอกเขตพื้นที่ซึ่งตนไม่มีเขตอำนาจ ในกรณีเช่นนี้จะต้องขอให้ผู้ที่มีเขตอำนาจ และพื้นที่นั้น ๆ ออกหมายค้นให้²⁹

3.3 การยึด การอายัด

การยึด หมายถึง การที่พนักงานเจ้าหน้าที่นำเอาเอกสาร หลักฐาน ยานพาหนะ หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาเก็บรักษาไว้

²⁶ ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 20

²⁷ ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 21

²⁸ ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 24

²⁹ ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 26 และ 27

การอายัด หมายถึง การที่พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้ครอบครองเอกสารหลักฐาน ยานพาหนะ หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทราบว่าจะจำหน่าย ทำลาย เคลื่อนย้าย หรือซ่อนเร้นสิ่งที่อายัดดังกล่าวไม่ได้^{๓๐}

ในการยึดหรืออายัดในอาคาร หรือที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้^{๓๑}

1. แสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ และแจ้งให้เจ้าของอาคาร หรือสถานที่นั้นทราบก่อนจึงทำการยึด หรืออายัด แล้วเชิญบุคคลดังกล่าวเป็นพยานในการยึด หรืออายัดด้วย ในกรณีที่ไม่นพบเจ้าของอาคาร หรือสถานที่ ให้แจ้งบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะ และอยู่อาศัย หรือทำงานที่นั่นเป็นพยานก็ได้

2. ถ้าไม่มีบุคคลตาม (1) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอร้องบุคคล ซึ่งบรรลุนิติภาวะ และอยู่ข้างเคียงเป็นพยานในการยึด หรืออายัดก็ได้

3. ทำบันทึกการยึด หรืออายัด และบัญชีแสดงรูปพรรณสัณฐาน จำนวน ราคา จำนวนสิ่งของ และผู้มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองสิ่งของที่ยึด หรืออายัดในทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี

4. เมื่อดำเนินตาม (3) แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการยึด หรืออายัดแจ้งบุคคลตาม (1) หรือ (2) ลงนามรับทราบและรับรอง ความถูกต้องไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง ในกรณีที่บุคคลตาม (1) หรือ (2) ไม่ยินยอมลงนามรับทราบ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกสาเหตุที่ไม่ยอมลงนามไว้เป็นหลักฐานด้วย

5. เมื่อดำเนินการตาม (1) - (4) แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการยึดส่งของกลางที่ยึดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินคดี โดยด่วน

^{๓๐} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 36

^{๓๑} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 37

สำหรับกรณียกเว้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ดังนี้^{๓๒}

1. ส่งคำสั่งแจ้งการอายัดให้กับผู้ครอบครองทรัพย์สิน ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของบุคคลนั้น
2. ในกรณีไม่พบบุคคลนั้นให้ส่งแก่บุคคลใด ๆ ที่มีอายุเกิน 20 ปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือน หรือที่สำนักทำการงานของบุคคลนั้น
3. กรณีที่บุคคลตาม (1) และ (2) ปฏิเสธไม่ยอมรับคำสั่งแจ้งการอายัด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นำส่ง ขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อื่นไปด้วย เพื่อเป็นพยาน และถ้าบุคคลนั้นยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่อีก ก็ให้วางคำสั่งแจ้งการอายัดไว้ ณ ที่นั้นต่อหน้าบุคคลนั้น และให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย
4. ถ้าปรากฏว่าไม่สามารถจะทำการส่งคำสั่งแจ้งการอายัด ได้โดยชอบตาม (1) หรือ (2) หรือ (3) ดังกล่าวข้างต้น ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นำส่งรายงานให้ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งทราบ เพื่อจัดให้มีการส่งคำสั่งแจ้งการอายัดโดยวิธีอื่น เช่น ส่งทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับ หรือลงโฆษณา หรือทำวิธีอื่นใดตามที่เห็นสมควร

ถ้ามีการยึด หรืออายัด ในกรณีอื่นนอกจากข้อ 37 หรือข้อ 38 แห่งระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้^{๓๓}

1. กรณีที่พบเจ้าของ หรือผู้ครอบครองสิ่งของที่ยึดหรืออายัด ให้แจ้งให้ทราบว่ามีการยึด หรืออายัด แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการยึด หรืออายัดสิ่งของดังกล่าว ถ้าไม่พบเจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งของ ที่จะยึดหรืออายัด ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการยึดหรืออายัดสิ่งของนั้น แล้วให้หมายเหตุไว้ในใบบันทึก เป็นหลักฐานด้วย
2. ทำบันทึกการยึด หรืออายัด และบัญชีแสดงรูปพรรณสัณฐาน จำนวนราคา จำนวนสิ่งของ และผู้มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองสิ่งของที่ยึด หรืออายัดนั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี

^{๓๒} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 38

^{๓๓} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 39

3.4 การรักษาของกลางและการขายทอดตลาด

ของกลาง คือ วัตถุใด ๆ หรือทรัพย์สินซึ่งตกมาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงาน โดยอำนาจแห่งกฎหมายหรือโดยหน้าที่ในทางราชการ และยึดไว้เป็นของกลางเพื่อพิสูจน์ในทางคดี หรือเพื่อจัดการอย่างอื่นตามหน้าที่ราชการ^{๓๔}

ของกลางแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ของกลางในคดีอาญา
2. ของกลางอย่างอื่น

ของกลางในคดีอาญา คือ ของที่เกี่ยวข้องต้องจัดการทางคดีอาญา เช่น ของที่บุคคลมีไว้ หรือใช้เป็นความผิด หรือของที่ใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ความผิด

ของกลางอย่างอื่น คือ ของกลางที่ไม่เข้าอยู่ในลักษณะของกลางในคดีอาญา เช่น ของที่เก็บตก หล่น หลุด ลอยได้

ผู้มีหน้าที่รักษาของกลาง ได้แก่^{๓๕}

1. ผู้อำนวยการสำนัก หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นเทียบเท่าสำนัก
2. ผู้อำนวยการเขต

ในการเก็บและรักษาของกลางนั้น ให้มีกฎแฉ่งสำหรับรักษาสถานที่รักษาของกลาง 2 ดอก ให้ผู้อำนวยการเขตรักษาไว้ 1 ดอก ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตรักษาไว้ 1 ดอก หรือผู้อำนวยการสำนัก หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น เทียบเท่าสำนักรักษาไว้ 1 ดอก และระดับรองลงมารักษาไว้ 1 ดอกแล้วแต่กรณี และการนำของกลางเข้าเก็บหรือนำออกจะต้องรับรู้ร่วมกัน ส่วนการนำไปศาล หรือนำไปเพื่อสอบสวน เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รักษาต้องนำไป ทั้งนี้ปลัดกรุงเทพมหานครขอที่จะทักท้วง ได้ในเมื่อเห็นว่า การกระทำของผู้รักษาของกลางมิได้เป็นไปตามระเบียบ หรือจะทำให้เกิด หรืออาจเกิดการเสียหายได้^{๓๖}

^{๓๔} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 40

^{๓๕} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 41

^{๓๖} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 65 และ 67

ผู้มีหน้าที่รักษาของกลางจะมอบหมาย หน้าที่รักษาของกลาง ให้ผู้ใดบังคับบัญชาก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดการเสียหายขึ้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า เพราะเหตุสุดวิสัย หรือ ไม่สามารถจะคุ้มครองได้ ส่วนผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาของกลางนั้น ย่อมมีหน้าที่และความ รับผิดชอบในการรักษาของกลาง เช่นเดียวกับผู้มีหน้าที่รักษาของกลาง^{๓๗}

ของกลางที่ควรรายได้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รักษานำบัญชีเสนอปลัดกรุงเทพมหานคร สั่งอนุญาต เมื่อได้รับอนุญาตแล้วก็ให้จัดการขายทอดตลาด โดยให้ผู้มีหน้าที่ขาย ประกาศล่วงหน้า อย่างน้อย 15 วัน โดยให้บอกรายการจำนวนสิ่งของพร้อมด้วยวัน เวลา และสถานที่ที่จะขาย ทอดตลาดจนวิธีรับเงิน ราคาของเมื่อได้รับซื้อแล้ว โดยปิดไว้ในที่เปิดเผยแก่ชุมชนอย่างน้อย 2 ฉบับ ถ้าของนั้นมีราคามากจะเห็นเป็นการสมควรก็ให้แจ้งกองประชาสัมพันธ์ทราบด้วย และเมื่อ ได้ขายไปเสร็จแล้ว ให้จำหน่ายบัญชีของกลางเสีย^{๓๘} ของกลางที่อยู่ในความรับผิดชอบของ เขต ให้หัวหน้างานเทคนิค และข้าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้อำนวยการเขตแต่งตั้งอีก 2 นาย เป็นคณะกรรมการจัดขาย ถ้าสำนักรับผิดชอบก็ให้ผู้อำนวยการสำนักแต่งตั้งข้าราชการ กรุงเทพมหานคร 3 นาย เป็นคณะกรรมการจัดการขาย ดำเนินการจัดการขายทอดตลาด โดยให้ผู้เสนอราคาสูงเป็นผู้ได้รับซื้อ มิให้กรรมการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าสู้ราคา หรือใช้ให้ ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าสู้ราคา เว้นแต่จะกระทำเพื่อประโยชน์ในทางราชการ และได้แถลงไว้ในประกาศ บอกรายได้แล้ว สำหรับเงินที่ขายได้ให้เป็นของแผ่นดิน^{๓๙}

สำหรับของกลางที่เป็นของสด และเสียหายหรือของที่เก็บไว้นานแล้ว จะสูญเสีย สภาพ หรือถ้ารักษาไว้นานเกินไป จะเป็นการเสียหาย หรือใช้ง่ายในการเก็บรักษาสูงกว่า ราคาของก็ต้องพิจารณาว่า ของกลางในคดีอาญาที่มองเห็นได้ว่า ไม่เป็นประโยชน์ในการที่จะ พิสูจน์ทางคดี หรือปล่อยไว้ให้สูญเสียสภาพแล้วจะไม่เกิดผลในการพิสูจน์ในทางคดีได้ ก็ต้องคืน เจ้าของ หรือขายทอดตลาดเสียแล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีกฎหมายบังคับไว้เป็นอย่างอื่น การขายทอดตลาดเช่นนี้ ผู้มีหน้าที่ขายจะออกประกาศปิดไว้ ณ ที่ทำการขายทอดตลาด การคืน

^{๓๗} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 71

^{๓๘} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 52 และ 53

^{๓๙} ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 54, 55

หรือขายตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ถ้าของนั้นไม่มีความจำเป็นจะต้องจัดการขายอย่างรีบด่วน เพื่อประโยชน์แก่ของนั้นแล้ว ก็ต้องรายงานขออนุญาตปลัดกรุงเทพมหานครก่อน⁴⁰

3.5 การร้องทุกข์ การกล่าวโทษ

ในการร้องทุกข์นั้น ต้องกระทำโดยผู้เสียหาย หรือผู้จัดการแทนผู้เสียหาย โดยกระทำการร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร โดยอาจกระทำได้ 2 วิธี คือ

1. ร้องทุกข์เป็นหนังสือ
2. ร้องทุกข์ด้วยวาจา

โดยในคำร้องนั้นต้องปรากฏชื่อ และที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับ ชื่อและรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ ถ้าการร้องทุกข์เป็นหนังสือ ต้องมีวันเดือนปี และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ด้วย ถ้าร้องทุกข์ด้วยวาจา พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์นั้น มีมูลเป็นความผิดอาญาพนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะทำการสืบสวนตามคำร้องทุกข์นั้น เพื่อดำเนินการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายต่อไป⁴¹

เมื่อมีการร้องทุกข์แล้ว ผู้เสียหายหรือผู้จัดการแทนผู้เสียหาย จะทำการแก้คำร้องทุกข์ หรือถอนคำร้องทุกข์ได้ โดยจะขอแก้หรือถอนคำร้องทุกข์เป็นหนังสือ หรือด้วยวาจาก็ได้⁴²

การกล่าวโทษก็ให้ถือปฏิบัติเช่นการร้องทุกข์ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่บันทึกคำกล่าวโทษก็ได้ในกรณีที่ ผู้กล่าวโทษไม่ยอมแจ้งว่าเขาคือใคร หรือเมื่อมีคำกล่าวโทษเป็นบัตรสนทน่ สำหรับคำกล่าวโทษที่บันทึกแล้ว แต่ผู้กล่าวโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อเจ้าพนักงานผู้รับคำกล่าวโทษไม่ต้องจัดการตามคำกล่าวโทษนั้นก็ได้⁴³

⁴⁰ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 63

⁴¹ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 72 และ 73

⁴² ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 74

⁴³ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 75

ถ้าได้มีการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษ ว่ามีผู้กระทำความผิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร พนักงานดังกล่าวจะต้องรับดำเนินการจัดให้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามกฎหมาย และต้องรับจัดส่งไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่แห่งท้องที่ที่ความผิดอาญาได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจดำเนินการตามกฎหมายต่อไปโดยเร็ว เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป⁴⁴

3.6 การเปรียบเทียบปรับ

สถานที่ทำการเปรียบเทียบปรับนั้น คือ ที่ตั้งทำการของกรุงเทพมหานคร หรือที่ทำการของสำนักงานเขต หรือสถานที่อื่นใดที่ผู้อำนวยการสำนักเทคนิค เป็นผู้กำหนดขึ้น โดยให้มีผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับประจำอยู่ ณ สถานที่ทำการเปรียบเทียบปรับ เพื่อดำเนินการเปรียบเทียบปรับ ทั้งในวันเวลาราชการ วันหยุดราชการ และนอกเวลาปฏิบัติราชการ ตามปกติประจำวัน⁴⁵

ในคดีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของกรุงเทพมหานคร ถ้าผู้ต้องหาไม่ชำระค่าเสียหายตามที่กรุงเทพมหานครกำหนด ห้ามมิให้ทำการเปรียบเทียบปรับแก่ผู้ต้องหา⁴⁶

เมื่อผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับเห็นว่า ผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ กำหนดค่าปรับได้โดยใช้ดุลพินิจในการกำหนดเงินค่าปรับ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงฐานะของผู้ต้องหา ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดเจตนาในการฝ่าฝืนของผู้ต้องหา และนโยบายของทางราชการด้วย และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน 30 วัน ให้ถือว่าคดีเลิกกันและให้เจ้าหน้าที่ปล่อยตัวผู้ต้องหา และคืนของกลาง (ถ้ามี) แก่ผู้มีสิทธิได้รับคืน⁴⁷

⁴⁴ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 76

⁴⁵ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 77 และ 78

⁴⁶ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 79

⁴⁷ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 80, 81

ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายใน 30 วันหรือไม่ยินยอมชำระค่าปรับ ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับกำหนด และพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทำการเปรียบเทียบปรับคดีนั้นรับส่งบันทึกในการไม่ยินยอมเปรียบเทียบปรับของผู้ต้องหา พร้อมด้วยตัวผู้ต้องหา และพยานหลักฐาน ไปยังพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่เกิดเหตุ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหา เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ต้องหายินยอมชำระค่าปรับในอัตราโทษอย่างสูง สำหรับความผิดนั้น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (1)^{๕๖}

4. เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ

พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละองค์การนั้น มีทั้งที่มีฐานะและอำนาจหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน และที่ไม่เป็นพนักงานสอบสวน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) ได้ให้คำจำกัดความของ "พนักงานสอบสวน" โดยให้หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจ และหน้าที่ทำการสอบสวน ในลักษณะดังกล่าวนี้ จึงเห็นได้ว่าอำนาจและบุคคลที่จะทำการสอบสวนคดีอาญาได้นั้น มีจำกัดเฉพาะบุคคลที่กฎหมายระบุไว้เท่านั้น หากสอบสวนไปจะทำให้การสอบสวนนั้นไม่ชอบ และในวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมาย ได้ระบุผู้มีอำนาจสอบสวนตลอดจนเขตอำนาจการสอบสวนไว้อย่างชัดเจนแล้ว^{๕๗} ผู้อื่นจะมีอำนาจสอบสวนได้เพียงใดอีก จะต้องให้มีกฎหมายให้อำนาจไว้ชัดเจนด้วย ทั้งนี้เพราะอำนาจสอบสวนมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง จึงต้องระบุอำนาจไว้อย่างชัดเจน^{๕๘}

การกำหนดให้เจ้าหน้าที่อื่นนอกจากที่กำหนดไว้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพนักงานสอบสวนนั้น แม้จะมีอยู่ในกฎหมายบางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติล้มละลาย

^{๕๖}ดูระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการดำเนินคดี พ.ศ. 2528 ข้อ 84

^{๕๗}ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18, 19 และ 20

^{๕๘}จิตติ เจริญน้ำ, "อำนาจสอบสวนของ ป.ป.ส.,", เอกสารส่งเสริมวิชาการ

พ.ศ. 2483 พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล
 พ.ศ. 2490 พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 แต่กฎหมายเหล่านี้
 นับว่าเป็นกฎหมายพิเศษ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็น
 กฎหมายทั่วไปได้ เพราะกฎหมายดังกล่าวให้อำนาจพนักงานอื่นเป็นพนักงานสอบสวนเฉพาะ
 ความผิดที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้น ๆ เท่านั้น และได้กำหนดคุณสมบัติของเจ้าพนักงานที่จะให้มี
 อำนาจสอบสวนไว้ กำหนดตัวผู้ส่งสำนวน และผู้ทำความเห็นแย้งไว้อย่างครบถ้วน
 แต่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 90 ที่บัญญัติให้
 ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง ให้มีอำนาจในการสอบสวน
 และมีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ไม่ได้จำกัด
 ว่าให้มีอำนาจสอบสวนในความผิดใดบ้าง จึงครอบคลุมความผิดทุกอย่าง ซึ่งมากมายจนไม่อาจ
 เรียกว่า เป็นกฎหมายพิเศษได้ ทั้งมิได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะตั้งให้เป็นพนักงานสอบสวน
 ไม่ได้กำหนดตัวผู้ส่งสำนวนให้อัยการ และผู้ทำความเห็นแย้งไว้ ทั้งยังมีบทบัญญัติขัดแย้งกับ
 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 18 อีกด้วย ดังนั้นข้าราชการกรุงเทพมหานคร
 ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง จึงไม่เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี
 พิจารณาความอาญา^{๕๑}

การสอบสวนที่ถูกต้องนั้น จะต้องมีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ หาก
 ให้อำนาจไว้แล้ว จะทำการสอบสวนไม่ได้ ดังนั้น ในการตีความเรื่องอำนาจการสอบสวนต้อง
 ตีความโดยเคร่งครัด เพราะเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง และในการ
 วินิจฉัยข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนนี้ ถือว่าเป็นอำนาจของอัยการที่จะยกขึ้นพิจารณาได้
 เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจฟ้องร้อง ซึ่งอัยการจะต้องดูตามลักษณะกฎหมายด้วยว่า
 การสอบสวนนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้เป็นไปตามอำนาจฟ้องคดีที่บัญญัติไว้ ในประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ว่า "ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใด
 ต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน"

การที่อัยการจะฟ้องคดี ได้หรือไม่จึงต้องพิจารณาก่อนว่าการสอบสวนนั้นชอบ

^{๕๑} กรมอัยการ, "บันทึกเรื่องข้อสังเกตและปัญหาข้อขัดข้อง ในกรณีพนักงานสอบสวน
 ฝ่ายกรุงเทพมหานคร ส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการ, " ธันวาคม 2530.

ด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทางอัยการย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง จะต้องดำเนินการให้มีการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายขึ้นใหม่ เพราะหากฟ้องคดีไปปรากฏในชั้นศาลว่าการสอบสวนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลจะพิพากษายกฟ้อง ดังนั้นผู้ใดจะมีอำนาจสอบสวน ถูกต้องหรือไม่เป็นปัญหาขึ้นแรก ที่อัยการจะต้องวินิจฉัยในการส่งสำนวนการสอบสวนคดีแต่ละเรื่อง จึงมีอำนาจที่จะปรึกษาให้ความเห็นตามตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวนในทางปฏิบัติได้ เพราะเป็นงานขั้นตอนแรกที่จะเป็นผู้ชี้ขาด ก่อนที่จะนำคดีขึ้นศาล^{๒๒}

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวใจสำคัญเบื้องต้น ที่จะทำให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทในทางอาญาเป็นไปด้วยความถูกต้องยุติธรรม^{๒๓} การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น คือ การรวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการทั้งหลาย ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ หน้าที่ของพนักงานสอบสวนนั้นต้องทำใจเป็นกลาง ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ต้องการแต่ความจริงโดยบริสุทธิ์เท่านั้น^{๒๔} พนักงานสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น จะต้องเป็นไปตามกฎหมายทั่วไป คือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 หรือเป็นไปตามกฎหมายพิเศษ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่อื่น ๆ เป็นพนักงานสอบสวน ซึ่งนับว่าเป็นการสะดวกรวดเร็วในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด แทนที่จะต้องผ่านการสอบสวนมาจากพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 ทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระการสอบสวน อันจะทำให้การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดำเนินไปอย่างถูกต้อง สะดวกรวดเร็ว อำนวยความยุติธรรมให้ประชาชนอย่างแท้จริง จึงขอแยกกล่าวอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในองค์กรต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นพนักงานสอบสวน มีอำนาจในการสอบสวน กับที่ไม่มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจ ในการสอบสวนดังนี้ คือ

^{๒๒} จิตติ เจริญน้ำ, "อำนาจสอบสวนของ ป.ป.ส.," หน้า 63.

^{๒๓} ชูศักดิ์ ศิรินิล, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1 (กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์, 2527), หน้า 56.

^{๒๔} ดูระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 207 และ 208

4.1 เจ้าพนักงานที่เป็นพนักงานสอบสวน

4.1.1 เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจ สังกัดกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวน คือ เป็นเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจ และหน้าที่ทำการสอบสวน^{๕๕} ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดให้บุคคลมีอำนาจสอบสวนดังนี้

ความผิดกระทำในราชอาณาจักร

1. ในกรุงเทพมหานคร พนักงานสอบสวน ได้แก่ ข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาในท้องที่ ซึ่งความผิดอาญาได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิด หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน^{๕๖}

2. ในจังหวัดอื่น (ต่างจังหวัด) พนักงานสอบสวน ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของตน^{๕๗} แต่ในปัจจุบันนี้ อำนาจการสอบสวนโอนมาอยู่แก่ตำรวจฝ่ายเดียว^{๕๘}

ความผิดกระทำนอกราชอาณาจักร^{๕๙}

1. อธิบดีกรมอัยการ หรือ ผู้รักษาการแทน
2. พนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ จากอธิบดีกรมอัยการ หรือผู้รักษาราชการแทน
3. พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ
4. พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย ได้ฟ้องร้องให้ทำโทษแก่ผู้ต้องหา

^{๕๕}ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6)

^{๕๖}ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคสอง

^{๕๗}ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคหนึ่ง

^{๕๘}ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2506

^{๕๙}ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20

โดยปกติความวิตถวาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบ เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็น หรือเพื่อความสะดวก พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่อยู่หรือถูกจับ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบังคับแห่งมาตรา 19, 20 และ 21 และหากมีพนักงานสอบสวนหลายคน พนักงานสอบสวน ผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้รับผิดชอบ^{๕๐}

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า เจ้าพนักงานตำรวจเป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป มีอำนาจในการสอบสวนความวิตถวาญาทั่วราชอาณาจักร

4.1.2 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ คือ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการบังคับคดีล้มละลาย เพื่อรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ (จำเลย) ในคดีล้มละลายมาแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ ตลอดจนควบคุมความประพฤติของลูกหนี้ โดยหมายถึง เจ้าพนักงานของศาล ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่บังคับคดีหรือปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483^{๕๑}

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นอกจากจะมีหน้าที่ ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย ตามที่พระราชบัญญัติล้มละลายบัญญัติไว้แล้วยังมีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนในความวิตถวาญา ที่เกี่ยวกับคดีล้มละลายด้วย

มาตรา 160 บัญญัติว่า "ในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ลูกหนี้ หรือผู้หนึ่งผู้ใดได้กระทำความผิดในทางอาญาเกี่ยวกับการล้มละลาย ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นว่า ไม่ควรฟ้อง ซึ่งแย้งกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ให้ส่งสำนวนไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อสั่ง"

^{๕๐} ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 18 วรรคสาม และวรรคท้าย

^{๕๑} ชลินทร์ วัสสานกุล, ย่อสรุปหลักกฎหมายล้มละลาย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2532), หน้า 92.

ในมาตรานี้หมายความว่า ถ้าการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายยังไม่เสร็จสิ้นไป หรือในระหว่างที่ยังดำเนินกระบวนการอยู่ มีผู้หนึ่งผู้ใดกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับล้มละลาย สำหรับความผิดอาญาเกี่ยวกับการล้มละลาย ตามมาตรา 160 นี้ หมายถึง ความผิดทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 161 ถึงมาตรา 175 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย และรวมถึงความผิดฐานแยกออก โจ่ง โกง อันเกี่ยวกับการล้มละลาย เช่น ความผิดฐานแยกออก หรือโจ่ง โกงทรัพย์สินในคดีล้มละลาย ความผิดฐานโจ่ง โกงเจ้าหนี้ ในคดีล้มละลาย เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเป็นความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการล้มละลายโดยตรง^{๕๒} ในกรณีที่เป็นความผิดที่เกี่ยวกับการล้มละลายดังกล่าวนี้ มาตรา 160 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย ซึ่งถือเป็นกฎหมายพิเศษ ซึ่งต้องการให้กระบวนการพิจารณาดำเนินการไปโดยด่วน จึงบัญญัติให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นพนักงานสอบสวนในความผิดอาญาดังกล่าวนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย แต่การเป็นพนักงานสอบสวนของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตามมาตรา 160 นี้ ไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะทำการสอบสวนคดีดังกล่าว หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่สอบสวน ผู้เสียหายก็ชอบที่จะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือจะฟ้องเองก็ได้^{๕๓}

พระราชบัญญัติล้มละลาย เป็นกฎหมายพิเศษที่บัญญัติให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญากับลูกหนี้ เจ้าหนี้หรือบุคคลอื่นใดซึ่งกระทำความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการล้มละลายได้ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนในคดีอาญาทั่วไป

4.1.3 เจ้าหน้าที่ทหารเรือ หมายถึง นายทหารเรือประจำการชั้นสัญญาบัตร ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บังคับการเรือ ผู้บังคับหมู่เรือ ผู้บังคับกองเรือ รวมทั้งตำแหน่งอื่นที่ผู้บัญชาการทหารเรือ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เทียบเท่ากับตำแหน่งที่กล่าว และนายทหารเรือประจำการชั้นสัญญาบัตร ที่ผู้บัญชาการทหารเรือ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

^{๕๒} ปรีชา นานิชวงศ์, กฎหมายล้มละลาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2526), หน้า 318.

^{๕๓} คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 288/2516

แต่งตั้ง ขึ้นโดยเฉพาะ^{๕๔} และต่อมาได้มีประกาศกองทัพเรือ แต่งตั้งให้นายทหารเรือ
ประจำการชั้นสัญญาบัตร ซึ่งดำรงตำแหน่ง "ผู้ควบคุมเรือ" เป็นเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมาย
ในพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล
พ.ศ. 2490^{๕๕}

เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจสืบสวน และสอบสวน และมีอำนาจ
ทำการหรือสั่งให้ทำการเฉพาะหน้าที่เท่าที่จำเป็นได้ เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำหรือมีเหตุอันควร
สงสัยว่ามีการกระทำเกี่ยวกับการนำข้าวหรือสินค้าอื่นออกหรือเข้ามา หรือการที่คนต่างด้าว
เข้ามา หรือนำคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร ทั้งนี้โดยทางทะเล ทางลำน้ำ ซึ่งติดต่อกับ
ต่างประเทศ หรือทางลำน้ำซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ อันเป็นความผิดต่อกฎหมาย ว่าด้วยการสำรวจ
และห้ามกักกันข้าว กฎหมายว่าด้วยการควบคุมเครื่องอุปโภค บริโภค และของอื่น ๆ ในภาวะ
คับขัน กฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอก และการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า กฎหมาย
ว่าด้วยการส่งออกไปนอก และการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า กฎหมายว่าด้วยแร่
หรือกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยสามารถกระทำการได้ดังต่อไปนี้^{๕๖}

1. ตรวจ ค้น และบังคับผู้ควบคุมเรือ และคนประจำเรือให้เรือ
หรือขนส่งของในเรือ เพื่อการตรวจค้น
2. จับเรือ และบังคับผู้ควบคุมเรือ และคนประจำเรือให้พวงเรือ
หรือให้ทำการอื่นเพื่อให้เรือนั้นไปยังที่ซึ่งสะดวก แก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนิน
คดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๕๔}ดูพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทาง
ทะเล พ.ศ. 2490 มาตรา 3

^{๕๕}กองทัพเรือ, "ประกาศกองทัพเรือ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารเรือตาม
พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.
2490," 5 เมษายน 2524.

^{๕๖}ดูพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่าง
ทางทะเล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2525 มาตรา 4

3. ยึดเรือที่จับไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาด ไม่ฟ้องผู้ต้องหา หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ฟ้องผู้ต้องหา

4. จับและควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกินเจ็ดวัน เมื่อพ้นกำหนดต้องปล่อย หรือส่งตัวให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามความ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^{๕๗} และในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือ ทำการสอบสวน ตามมาตรา 4 ดังกล่าวข้างต้น ก็ให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจและหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา^{๕๘} ทั้งยังได้กำหนดผู้ที่มีอำนาจทำความเห็นแย้ง ไว้ในมาตรา 8 โดยกำหนดให้ผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นผู้ใช้อำนาจของอธิบดี กรมตำรวจ หรือข้าหลวงประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี ในการแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ตามความ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือ เป็นผู้ส่งสำนวนและ มีความเห็น ควรส่งฟ้องไปยังพนักงานอัยการนั้น

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ทหารเรือตาม พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. 2490 มีอำนาจสอบสวนผู้กระทำความผิดในความผิดดังกล่าว และมีฐานะและอำนาจหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4.1.4 พนักงานเจ้าหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ตามพระราชบัญญัติ กำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการควบคุมสินค้าในเขต ควบคุม และพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งผู้อำนวยการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้^{๕๙} มีอำนาจ และหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และเป็นพนักงาน

^{๕๗}ดูพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทาง ทะเล พ.ศ. 2490 มาตรา 6

^{๕๘}ดูพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทาง ทะเล พ.ศ. 2490 มาตรา 7

^{๕๙}ดูพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 มาตรา 4

สอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁷⁰ โดยให้มีอำนาจตามพระราชกำหนด
ควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 ดังต่อไปนี้

1. เข้าไปตรวจค้นในเคหะสถาน สถานที่หรือยานพาหนะต่าง ๆ
ได้ตลอดเวลา เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้
2. ตรวจค้นบุคคลใด ๆ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำ
ความผิดตามพระราชกำหนดนี้
3. ตรวจค้นยานพาหนะที่จะเข้ามาในหรือออกนอก เขตควบคุมได้
ทุกเวลาและสิ่งเจ้าของ หรือผู้ควบคุมยานพาหนะให้หยุด จอด หรือนำยานพาหนะไปยังที่หนึ่ง
ที่ใด เพื่อตรวจค้น และสั่งการตามที่เห็นสมควร แต่ทั้งนี้ ต้องให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการ
จราจรทางบก หรือกฎหมายเกี่ยวกับการเดินเรือ หรือกฎหมายอื่นว่าด้วยการนั้น แล้วแต่กรณี
4. สั่งบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐาน
อื่น เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าถ้อยคำ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานดังกล่าวจะมีประโยชน์แก่
การดำเนินการตามพระราชกำหนดนี้
5. ยึด หรืออายัดสินค้า เอกสาร หลักฐานยานพาหนะ หรือ
สิ่งของใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้
6. จับ ควบคุม และสอบสวน หรือส่งผู้ต้องหาตามพระราช
กำหนดนี้ ไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไปก็ได้

พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ผู้อำนวยการควบคุมสินค้าในเขตควบคุม
นั้น อาจแต่งตั้งจากนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรีขึ้นไป
หรือข้าราชการตำรวจยศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรืออาจแต่งตั้งข้าราชการตั้งแต่
ระดับ 3 ขึ้นไป ทั้งนี้ให้พิจารณาแต่งตั้งตามความจำเป็น⁷¹

สำหรับผู้อำนวยการควบคุมสินค้าในเขตควบคุมนั้น รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงกลาโหม จะเป็นผู้แต่งตั้งเมื่อได้มีประกาศกำหนดเขตควบคุมแล้ว⁷² โดยจะ

⁷⁰ดูพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 มาตรา 15

⁷¹ดูพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 มาตรา 10

⁷²ดูพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 มาตรา 6

แต่งตั้งจากนายทหารยศตั้งแต่ พลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรีขึ้นไป หรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการในเขตควบคุมตามประกาศกำหนด เขตควบคุมฉบับนั้น ๆ

ในการควบคุมผู้ต้องหาไว้เพื่อทำการสอบสวนนั้น ผู้อำนวยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวน จะควบคุมได้ไม่เกินสามสิบวัน นับตั้งแต่ผู้ต้องหาถูกจับ ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้เกินกว่าสามสิบวัน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้น ก็ให้ผู้อำนวยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวนแล้วแต่กรณี ส่งตัวผู้ต้องหามาศาล และให้ผู้อำนวยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการประจำท้องที่ ที่อยู่ในเขตควบคุมนั้น ยื่นคำร้องต่อศาลขออนุญาตขังผู้ต้องหานั้นไว้ กรณีเช่นนี้ ศาลก็มีอำนาจสั่ง ขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบห้าวัน และรวมทั้งหมดต้องไม่เกินหกสิบวัน⁷³

การขังคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้ใช้อำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ หรือ ผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ในกรณีที่ผู้อำนวยการเป็นผู้ส่งสำนวน และมีความเห็นควรส่ง ฟ้องไปยังพนักงานอัยการ⁷⁴

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้อำนวยการควบคุมสินค้า ในเขตควบคุม และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 นั้นมีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจ สอบสวนผู้ต้องหาในกรณีความผิดตามพระราชกำหนดนี้ได้

4.2 เจ้าพนักงานที่ไม่เป็นพนักงานสอบสวน

4.2.1 ผู้ตรวจการกรมการขนส่งทางบก

ผู้ตรวจการ หมายถึง ข้าราชการสังกัดกรมการขนส่งทางบก ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีหน้าที่ตรวจการขนส่ง⁷⁵

⁷³ดูพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 มาตรา 16

⁷⁴ดูพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 มาตรา 17

⁷⁵ดูพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 4

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการ กรมการขนส่งทางบกให้
ผู้ตรวจการมีอำนาจเรียกให้รถหยุด เพื่อทำการตรวจสอบ และเมื่อเชื่อว่ามีกรกระทำอันเป็น
การฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 เกิดขึ้น ทั้งนี้ให้ผู้ตรวจ
การมีอำนาจจับกุมผู้ฝ่าฝืน เพื่อส่งให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจดำเนินคดีต่อไป แต่ทั้งนี้
ก็ไม่ลบล้างอำนาจในการจับกุมของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา ที่มีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำผิด สามารถจับกุมผู้กระทำผิดตาม
พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 นี้ได้⁷⁶

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการของกรมการขนส่งทางบก ยังมีอำนาจยึด
ใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถ ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถฝ่าฝืน หรือ
ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 นี้ และเมื่อยึดใบอนุญาต
ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถของผู้ใดแล้ว ก็ให้ส่งเป็นหนังสือให้ผู้นั้นไปรายงานตนต่อนายทะเบียน
ภายในเจ็ดสิบสองชั่วโมง คำสั่งดังกล่าวนี้ให้ถือว่าเป็นใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้ประจำรถ
ชั่วคราว ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนั้น ทั้งนี้ให้นายทะเบียน⁷⁷ มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาต
นั้นได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสียก็ได้

อำนาจของผู้ตรวจการยังครอบคลุมไปถึงบทบัญญัติทั้งหลายในกฎหมาย
ว่าด้วยรถยนต์ และกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ขับรถ ผู้เก็บค่า
โดยสารและนายตรวจ ถ้าพบผู้กระทำผิดดังกล่าว ผู้ตรวจการกรมการขนส่งทางบก ก็มีอำนาจ
ในการจับกุมผู้กระทำผิดดังกล่าวได้⁷⁸

สำหรับอำนาจในการเปรียบเทียบปรับนั้น ในบรรดาความผิดตาม
พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ที่มีโทษปรับสถานเดียวนั้น ให้อธิบดีกรมการขนส่ง
ทางบก หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระ
ค่าปรับตามจำนวนที่อธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดี มอบหมายให้ มีอำนาจเปรียบเทียบปรับภายในสามสิบวัน
แล้ว ก็ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอม

⁷⁶ ดูพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 50

⁷⁷ ดูพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 4(12) และมาตรา 109

⁷⁸ ดูพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 111 และมาตรา 161

ตามที่เปรียบเทียบปรับ หรือเมื่อยินยอมแล้วแต่ไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันดังกล่าวแล้ว ก็ถือว่าคดีไม่เลิกกัน ก็ให้ร้องทุกข์ต่อนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ เพื่อทำการสอบสวนฟ้องร้อง คดีตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป⁷⁹

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ตรวจการของกรมการขนส่งทางบกตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 นั้นมีอำนาจจับกุมผู้กระทำผิด ในฐานะที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ และมีอำนาจในการเปรียบเทียบปรับผู้กระทำผิดในกรณี ที่ผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับเท่านั้น ไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือไม่สามารถที่จะสอบสวนผู้กระทำผิดในกรณีที่ไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบปรับได้ ต้องส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินคดี ฟ้องร้องตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

4.2.2 พนักงานศุลกากร

พนักงานศุลกากร หรือพนักงาน ได้แก่ บุคคลใด ๆ ซึ่งรับราชการ ในกรมศุลกากร หรือนายทหารแห่งราชนาวิก ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษให้กระทำการแทนกรมศุลกากร หรือนายอำเภอ หรือผู้ช่วยนายอำเภอซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษ ให้กระทำการแทนกรมศุลกากร⁸⁰ และให้หมายความรวมตลอดถึงพนักงานใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แต่งตั้งให้กระทำการเป็นพนักงานศุลกากรด้วย⁸¹

อำนาจของพนักงานศุลกากร หรือพนักงาน มีดังต่อไปนี้⁸²

1. ตรวจค้นเรือลำใด ๆ ในพระราชอาณาเขต ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 บัญญัติไว้ ความว่า พนักงานศุลกากรอาจขึ้นไป และอยู่บนเรือลำใด ๆ ในพระราชอาณาเขตไม่ว่าส่วนใด ๆ ของเรือและไม่ว่าเวลาใด ๆ ให้พนักงานศุลกากร เข้าถึงและตรวจค้นได้ และอาจตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวกับสินค้า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁹ดูพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 163

⁸⁰ดูพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 2 วรรค 4

⁸¹ดูพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 มาตรา 3 วรรค 8

⁸²ประพันธ์ เนตรนพรัตน์, คำบรรยายกฎหมายศุลกากร (กรุงเทพมหานคร :

ในเรือได้ไม่ว่าเอกสารชนิดใด ยิ่งกว่านั้นอาจสั่งให้เปิดห้อง หรือส่วนใด ๆ ของเรือ หรือ เปิดหีบห่อที่บรรจุของใด ๆ ได้ด้วย อาจประทับตรา หรือทำเครื่องหมายอย่างใด ๆ ไว้ก็ได้

2. ตรวจสอบ รถ เกรียน หรือยานพาหนะที่ใช้เนื่องจากเรือกำปั่น มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 บัญญัติไว้ ความว่า พนักงานศุลกากรอาจ สั่งให้หยุด และตรวจสอบ รถ เกรียน หรือยานพาหนะอื่น ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือ กำลังใช้เนื่องจากเรือกำปั่น คลังสินค้า ทำเนียบท่าเรือ ฯลฯ

3. ตรวจสอบขบวนและของที่ขนส่ง ณ ด้านพรมแดน หรือใน ระยะ 50 กิโลเมตร จากเขตแดนทางบกมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2480 บัญญัติไว้ความว่า ผู้ควบคุมขบวนและบุคคลใด ๆ ที่ขนส่งของเข้าออกต้องหยุด ที่ด้านพรมแดน เพื่อให้พนักงานตรวจบุคคลดังกล่าวมานั้น เมื่อพนักงานเรียกร้องในเวลา หรือที่ใด ๆ ภายในระยะ 50 กิโลเมตร จากเขตแดนทางบก ต้องหยุดและยอมให้พนักงาน ตรวจเช่นเดียวกัน

4. ตรวจสอบขบวน ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2480 บัญญัติไว้ความว่า พนักงานศุลกากรอาจตรวจ และสลักเอกสาร ใด ๆ ทั้งสิ้นที่เกี่ยวกับอากาศยาน หรือเกี่ยวกับของที่บรรทุกไว้ หรือบรรทุกลงใน อากาศยาน

5. ตรวจสอบหีบห่อคนโดยสาร มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติ ความว่า พนักงานศุลกากรอาจตรวจค้นหีบ ห่อ คนโดยสารแล้วปล่อยผ่านภาษีได้ และมีอำนาจ กักหีบ ห่อมิให้เสียค่าภาษี หรือมีของต้องห้าม ต้องจำกัดไว้ก็ได้

6. ตรวจสอบบุคคลใด ๆ ในเรือกำปั่นลำใด ๆ ในเขตท่า มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 บัญญัติไว้ความว่า พนักงานศุลกากร อาจตรวจค้นบุคคลใด ๆ ในเรือกำปั่นลำใด ๆ ในเขตท่า หรือบุคคลที่ขึ้นจากเรือกำปั่นลำใด ๆ ก็ได้ในเมื่อมีเหตุผลสมควร

7. ยึดสิ่งใด ๆ อันจะต้องรีบตามพระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 บัญญัติไว้ความว่า สิ่งใด ๆ อันจะต้อง รีบตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานศุลกากร พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจมีอำนาจยึด ใน เวลาใด ๆ และ ณ ที่ใด ๆ ก็ได้

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 102 วรรค 2 ได้บัญญัติไว้ว่า "ในกรณีความผิดเกี่ยวกับอากรเล็ก ๆ น้อย ๆ จะออกกฎกระทรวง มอบอำนาจ

ให้พนักงานสอบสวนกระทำการเปรียบเทียบปรับ และงดการฟ้องร้องได้” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ กระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2497 ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2497 ไว้แล้วความว่า เกี่ยวกับอากรเล็ก ๆ น้อย ๆ เฉพาะรายที่มีอัตราโทษปรับอย่างสูง ไม่เกินกว่าหนึ่งหมื่นบาท ให้พนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจทำการเปรียบเทียบปรับและงดการฟ้องร้อง

คดีความผิดเกี่ยวกับการศุลกากรนั้น มาตรา 101 ได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่คนใด ๆ ซึ่งกระทำการโดยอาศัยอำนาจของอธิบดี จะฟ้องหรือดำเนินคดีได้ ไม่ว่าในศาลหนึ่งศาลใด แต่ในทางปฏิบัติ กรมศุลกากรได้มอบหมายให้ พนักงานอัยการยื่นฟ้องแทนทั้งสิ้น เนื่องจากการฟ้องคดีของอัยการจำเป็นต้องผ่านการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนเสียก่อน การสอบสวนหลักฐานของพนักงานศุลกากรไม่มีผล เป็นการสอบสวนตามกฎหมาย เพราะพนักงานศุลกากรมิได้เป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้พนักงานศุลกากรเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจก็มีเพียงอำนาจในการสืบสวนคดีอาญาได้เท่านั้น ไม่ได้มีอำนาจสอบสวนแต่อย่างใด^{๓๓}

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของพนักงานศุลกากรนั้น ไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด ไม่มีอำนาจในการสอบสวนคดี คงมีแต่อำนาจทำการสืบสวนคดีอาญา คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดในฐานะพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเท่านั้นเอง

4.2.3 เจ้าพนักงานสรรพสามิต

เจ้าพนักงานสรรพสามิต หมายถึง ข้าราชการพลเรือน สังกัดกรมสรรพสามิต ซึ่งอธิบดี แต่งตั้งให้มีอำนาจและหน้าที่ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย และข้าราชการพลเรือน สังกัดกระทรวงการคลัง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แต่งตั้งให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่นั้น ให้มีฐานะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย^{๓๔}

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน หน้า 328-329.

^{๓๔} พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 4 พระราชบัญญัติไฟ้ พ.ศ. 2486

มาตรา 4 และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 4

เจ้าพนักงานสรรพสามิต ที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้น ให้มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุม และปราบปรามเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^{๕๕} และในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจ และหน้าที่ ดังนี้

1. เข้าไปตรวจโรงงานสุราที่ได้รับอนุญาต หรือสถานที่ของ ผู้ได้รับอนุญาตให้ทำ หรือขายหรือเก็บสุรา หรือเชื้อสุรา หรือสินค้าอื่นใดที่ได้รับอนุญาตตาม พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ได้ในเวลาทำการ^{๕๖}

2. เข้าตรวจสถานที่บ่มใบยา โรงอบใบยา หรือโรงงาน อุตสาหกรรมยาสูบ รวมทั้งเอกสารและบัญชีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระหว่างเวลาทำงาน และมี อำนาจเข้าควบคุมสถานที่ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ผู้บ่มใบยา ผู้อบใบยา หรือผู้ประกอบการ อุตสาหกรรม ยาสูบ ต้องให้ความสะดวกตามสมควร แก่เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ และยังมี อำนาจเข้าตรวจที่เพาะปลูก ต้นยาสูบ สถานที่ขายยาเส้น หรือยาสูบระหว่างเวลาตั้งแต่ พระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก รวมทั้งตรวจบัญชีเอกสารที่เกี่ยวกับการเพาะปลูกต้นยาสูบ การขายยาเส้นหรือยาสูบ ตลอดทั้งยาเส้นหรือยาสูบที่มีไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการยึด ยาเส้น หรือยาสูบของผู้กระทำผิด หรือของผู้ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำผิด^{๕๗}

3. เข้าไปในสถานที่ใด ๆ เพื่อที่จะดูว่าได้มีการปฏิบัติถูกต้อง ตามพระราชบัญญัติ ในเวลาระหว่างตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อทำการตรวจค้น ได้ ทั้งนี้ยังมีอำนาจสั่งคดีใช้ใบอนุญาตได้มีกำหนดเวลาไม่เกินหกเดือน เมื่อได้รับใบอนุญาตกระทำ ผิดต่อพระราชบัญญัติ^{๕๘}

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๕๕}พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 29 พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 มาตรา 40 และมาตรา 55 และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 131

^{๕๖}พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 28

^{๕๗}พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 มาตรา 38 ถึง มาตรา 40

^{๕๘}พระราชบัญญัติไฟ้ พ.ศ. 2486 มาตรา 12 และมาตรา 17

4. เข้าไปในโรงงานอุตสาหกรรม หรือคลังสินค้าทั้งชั้นในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบ หรือควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัติ รวมถึงการตรวจค้นสถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด หรือมีสินค้าที่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีชุกช่ออยู่ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือมีหนังสือสอบสวน หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งบัญชีเอกสาร หลักฐานหรือสิ่งอื่นที่จำเป็นมาประกอบการพิจารณาได้ และยังมีอำนาจที่จะนำสินค้าในโรงงานอุตสาหกรรม หรือคลังสินค้าทั้งชั้นในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบ นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจยึด หรืออายัดสินค้า บัญชี เอกสาร ยานพาหนะ หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด^{๘๙}

อำนาจเปรียบเทียบปรับของเจ้าพนักงานสรรพสามิตมีอำนาจกระทำได้ในบรรดาความผิดตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานสรรพสามิตจับกุมผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นเมื่อตราโทษปรับสถานเดียว ทั้งนี้ให้อธิบดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดี หรือคณะกรรมการเปรียบเทียบคดี มีอำนาจทำการเปรียบเทียบปรับได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวัน ให้ถือว่า คดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในกำหนดสามสิบวัน ก็ให้ดำเนินคดีต่อไป^{๙๐}

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพสามิต หรือเจ้าพนักงานสรรพสามิต มีอำนาจเฉพาะการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจไว้ โดยมีฐานะและอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และยังมีอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้กระทำความผิดได้ แต่ไม่มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่มีอำนาจในการสอบสวนผู้กระทำความผิด ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมชำระค่าปรับ

^{๘๙} พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 118 ถึงมาตรา 123

^{๙๐} พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 44 ทวิ

พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 มาตรา 54 และ

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 133

ก็ต้องส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจสอบสวนคดีเกี่ยวกับความผิดนั้น ตาม
กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย